Sosiaali- ja terveysministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi mielenterveyslain ja hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta (HE 14/2023)

Hallituksen esityksen tavoitteet

- Esityksen tavoitteena on parantaa tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa, tarkkailussa tai tutkimuksessa olevan potilaan oikeusturvaa tilanteissa, joissa potilaan psyykkisen sairauden lääkehoitoa ei onnistuta toteuttamaan yhteisymmärryksessä hänen kanssaan.
- Tavoitteena on viimeistellä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen vuonna 2012 antaman tuomion X v. Suomi täytäntöönpano.
- Tavoitteena on myös kansallisen oikeuskäytännön yhtenäisyyden turvaaminen.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio X v. Suomi

- Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi ratkaisussaan riittävien oikeusturvatakeiden puuttuvan Suomen lainsäädännöstä, koska potilaan tahdon vastaisesti annettu lääkitys perustui lääkärin päätökseen, josta ei voinut valittaa, eikä potilaalla ollut mahdollisuutta saada tuomioistuimen päätöstä tahdonvastaisen lääkitsemisen lainmukaisuudesta tai oikeasuhtaisuudesta tai määräystä lääkityksen lopettamisesta.
- X v. Suomi –tuomion täytäntöönpano on siirretty Euroopan neuvoston ministerikomitean tehostettuun seurantaan.
- Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun Suomea koskevaa tuomiota seurataan ministerikomitean tehostetussa menettelyssä.
- Suomen on raportoitava konkreettisesta edistymisestään 21.12.2023 mennessä.

Hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

- Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi mielenterveyslakia ja hallinto-oikeuslakia.
- Jatkossa perusteista toteuttaa tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa, tarkkailussa tai tutkimuksessa olevan potilaan psyykkisen sairauden lääkehoito olisi annettava hallintopäätös tilanteissa, joissa potilas vastustaa lääkehoitoa tai kun potilaan tahdosta ei saada selvyyttä.
- Hallintopäätös tulisi antaa myös muutoin potilaan pyynnöstä.
- Potilaalla olisi jatkossa mahdollisuus hakea muutosta kyseiseen päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen. Lääkehoitoa koskeva päätös saataisiin kuitenkin panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.
- Päätöstä koskeva muutoksenhakuasia olisi käsiteltävä tuomioistuimessa kiireellisenä.
- Riittävän lääketieteellisen asiantuntemuksen varmistamiseksi hallinto-oikeudessa asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen osallistuisi asiantuntijajäsen.
- Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

Hallituksen esityksen taloudelliset vaikutukset

Arvio taloudellisista vaikutuksista vuoden 2024 hinnoin

	Kertakulu 2024 (euroa)	Vuosittainen kulu 2024-2027 (euroa)
Hallintotuomioistuimet		666 000
Oikeusapu		42 000
Hyvinvointialueet: - **lisääntynyt työmäärä** - **ict-kustannukset**	310 000	353 000
Yhteensä	310 000	1 061 000